บอระเพ็ด

ชื่ออื่น ๆ จุ่งจิง จุ้งจาลิงตัวแม่ เจตมูลย่าน เจตมูลหนาม เครือเขาฮอ เถาหัวด้วน หางหนู

ชื่ออังกฤษ Caulis Tinosporae, Tinospora Stem

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tinospora crispa* (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson

วงศ์ MENISPERMACEAE

ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ กระจายพันธุ์ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ แคว้มอัสสัม ประเทศอินเดีย กัมพูชา และภูมิภาคมาเลเซีย ประเทศไทยปลูกได้ทั่วทุกภาค

ส่วนที่ใช้ เถาแห้ง

สารสำคัญ สารกลุ่มแอลคาลอยด์ (tinosporine, tinosporidine) สารกลุ่ม terpenes (borapetosides A-F) และสารกลุ่มอื่น ๆ (bergenin)

กลิ่น และรส กลิ่นเฉพาะ รสขมจัด

การใช้ตามภูมิปัญญา ตำรายาไทยใช้แก้ไข้ทุกชนิด บำรุงกำลัง แก้ร้อนใน แก้กระหายน้ำ เป็นยาขมเจริญอาหาร ระงับความร้อน ทำให้เนื้อเย็น แก้สะอึก ตำรายาประเทศมาเลเซียใช้รักษาโรคเบาหวาน ประเทศอินโดนีเซียใช้แก้ไข้มาลาเรีย และเบาหวาน

การศึกษาทางเภสัชวิทยา

ฤทธิ์ต่อหัวใจ สารสกัดบอระเพ็ดมีฤทธิ์กระตุ้นการเต้นของหัวใจ

ฤทธิ์ลดไข้ ผงบอระเพ็ดขนาด 600 มิลลิกรัม/กิโลกรัมน้ำหนัก มีฤทธิ์ลดไข้ในหนู ผงบอระเพ็ดขนาด 300 มิลลิกรัม/กิโลกรัมน้ำหนัก มีฤทธิ์ลดไข้ในหนูได้เช่นเดียวกัน แต่มีฤทธิ์ลดไข้ได้น้อยกว่าแอสไพริน

ฤทธิ์ต้านการอักเสบ สารสกัดน้ำมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ สารสกัดเมทานอลมีฤทธิ์ต้านการอักเสบในการทดลองในหนู

ฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด สารสกัดน้ำมีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดหนู โดยมีผลเพิ่มระดับอินซูลินในเลือด และมีผลลดน้ำตาลในเซลล์ islets ของคนและหนู และเซลล์ HIT-T15B ในหลอดทดลอง โดยกระตุ้นการหลั่งอินซูลิน ผ่านการปรับสมดุลของความเข้มข้นของ beta-cell Ca^{2+} นอกจากนี้ฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดไม่เกี่ยวข้องกับการดูดกลับของน้ำตาลกลูโคสในลำไส้

ฤทธิ์ต้านมาลาเรีย สารสกัดคลอโรฟอร์มและเมธานอลมีฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรียทั้งในหลอดทดลองและสัตว์ทดลอง

ฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย สารสกัดเอทานอลมีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อ *Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa*

การศึกษาความเป็นพิษ การศึกษาความเป็นพิษเรื้อรังพบว่า สารสกัดบอระเพ็ด ขนาด 1.28 กรัม/กิโลกรัมน้ำหนัก) จะเป็นพิษต่อตับและไต

การศึกษาทางคลินิก อาสาสมัครปกติจำนวน 12 คน ที่ได้รับประทานบอระเพ็ดขนาด 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ พบว่าไม่มีอาการข้างเคียงหรืออาการผิดปกติใด ๆ แต่มีแนวโน้มทำให้ระดับของเอนไซม์ AST และ ALT เพิ่มขึ้น ฉะนั้นไม่ควรรับประทานบอระเพ็ดเป็นเวลานาน ๆ และไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ป่วยโรคตับ

บรรณานุกรม

https://www.dnp.go.th/botany/mplant/index.html

http://www.worldfloraonline.org/

คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย ในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย. ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2551.

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ นงลักษณ์ เรืองวิเศษ. คุณภาพเครื่องยาไทย จากงานวิจัยสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอนเซ็พท์ เมดิคัส จำกัด, 2551.